

Personalitatea umana - prezentare generala

Personalitatea umana reprezinta rezultatul unor actiuni, o denumire data global actiunilor pe care le dezvolta constant mecanismele psihice pozitive sau negative ce se impun structurii psihice a individului. Se formeaza treptat odata cu mecanismele psihice si se afirma constant in realitate tocmai prin existenta si functionarea acestora. La acelasi individ putem remarca in anumite situatii, mai multe trasaturi de personalitate: bun, bland, altruist, drept sau dimpotriva agresiv, razbunator, fals sau inselator.

Personalitatea este surprinsa, din perspectiva psihosociologica in mod concret, asa cum se manifesta in situatiile si conjuncturile sociale particulare, in sistemul interrelational si al psihologiei colective. Omul ca fiinta sociala, nu poate exista decat in cadrul relatiilor sociale, iar ansamblul acestor relatii asa cum a fost preluat, interiorizat si sedimentat de catre fiecare individ in parte, constituie insasi esenta personalitatii.

O importanta mare are ceea ce este omul, ce gandeste el ca este, ce doreste sa fie, ce gandeste despre altii, ce considera ca gandesc altii despre el, comportamentul sau manifestat fiind in functie de unul sau altul dintre aceste elemente sau modul particular de integrare si functionare a acestora.

In relatiile interpersonale conteaza nu atat cum este omul in realitate, ci cum se manifesta el in contactele cu ceilalti. Cu alte cuvinte este important de avut in vedere acele insusiri si trasaturi care se exteriorizeaza, care sunt facute publice. In personalitatea totala a omului exista mai multe "fatete"^[1] ale acesteia.

Astfel se pot identifica:

- personalitatea reala;
- personalitatea autoevaluata, adica imaginea de sine;
- personalitatea ideala, adica imaginea dorita, cea pe care individul aspira sa si-o formeze;
- personalitatea perceputa, imaginea individului despre altii;
- personalitatea proiectata, ceea ce crede individul ca gandesc altii despre el;
- personalitatea manifestata, cea exteriorizata in comportament

Personalitatea manifestata este reprezentata de ansamblul trasaturilor si insusirilor ce-si gasesc expresia in modalitatile particulare, proprii, specifice de exteriorizare si obiectivare comportamentala. Acest tip de personalitate este o constructie psihocomportamentala sintatica, deoarece cuprinde fie aspecte din fiecare fateta, fie toate fatetele articulate si integrate intre ele. Personalitatea manifestata este punctul de intersectie intre individul social, intre interioritatea psihica a individului si societate.

---

[1] Mielu, Zlate, Eul si Personalitatea, ed. Trei, Iasi, 1999,

Fatetele personalitatii nu raman izolate, separate unele de altele, ci dimpotriva acestea se intersecteaza, se intrepatrund unele in altele. Acest lucru conduce, in cele din urma, la inchegarea unor tipuri de personalitate. Asadar pot apare: tipul unitar si armonios dezvoltat, tipul instabil, cel dedublat si tipul accentuat.

In cazul tipului dedublat ca si in cel al tipului instabil, dedublarea se poate realiza atat in interiorul fiecarei fatete a personalitatii, cat si intre acestea. Astfel, una poate sa fie imaginea de sine a individului cu care se identifica si cu totul alta poate fi imaginea de sine pe care el o afiseaza in exterior. La fel sunt dedublarile realizate intre fatetele personalitatii care intervin de regula, intre personalitatea reala si cea manifestata. Acestia sunt oamenii care una gandesc si alta spun, unele le sunt atitudinile si credintele reale si altele cele marturisite, exteriorizate. Permanenta duplicitate, mascare si trucare in care se complac, daca este bine ascunsa, poate asigura acestor persoane o existenta satisfacatoare. Daca este descoperita de ceilalti, poate conduce la consecinte neplacute ca tensiuni nervoase, crize, drame interioare, comportamente de marginalizare.

In relatiile interpersonale, individul se releva in cadrul grupului in functie de natura si structura sa, de statutele si rolurile membrilor si de interactiunile care au loc intre participanti. In dinamica concreta a grupului conteaza foarte mult personalitatea manifestata, cea pe care individul o face cunoscuta celorlalti sau pe care grupul ii permite sa o exteriorizeze. Comportamentul unui individ manifestat in cadrul unui grup poate fi numit rolul sau de grup care nu este acelasi lucru cu personalitatea sa. Dupa cum afirma si Bales, personalitatea individului "consista in caracteristicile sale ca fiinta totala"²[2]. Tocmai acest rol il reprezinta comportamentul interpersonal sau personalitatea interpersonala care reflecta doar o fateta a personalitatii individului. Bales a atras atentia asupra faptului ca nu intotdeauna putem fi siguri ca acesta fateta este cea reala, autentica si ca ar exprima cel mai bine personalitatea.

Sistemul personalitatii nu poate fi cunoscut decat prin intermediul unor investigatii complexe. Elementele sale constitutive se afla intr-un sistem de legaturi multiplu determinate, astfel incat fenomenul personalitatii este dificil de cunoscut si reclama utilizarea unor mijloace stiintifice deosebit de sensibile pentru a efectua o analiza eficienta.

Personalitatea umana are proprietatea de a se proiecta in lumea exterioara prin impulsuri, atitudini, conflicte, ceea ce fundamenteaza si face posibil intregul sistem al stiintelor comportamentale. In analiza personalitatii se disting doua planuri si anume: studierea componentelor personalitatii si studierea tipurilor de personalitate. In ceea ce priveste studiul componentelor personalitatii, este vorba aici de componenta biopsihologica si cea sociala.

---

²[2] Robert, Bales, Personality and Interpersonal Behavior, Rein Hart and Winston, New York; 1970, pag 160

Componentele biopsihologice ale personalitatii cuprind toata zestrea nativa a individului, indiferent daca, pe de o parte, unele caracteristici se regasesc si la predecesori, vorbindu-se despre acele caracteristici ereditare, iar pe de alta parte este vorba de acele caracteristici inascute.

In determinarea comportamentului si mai cu seama a celui deviant, cum poate fi considerat si comportamentul simulat in cazul nostru, calitatile sau deficientele majore ale organismului, caracteristicile temperamentale, precum si consecinta aptitudinala a individului, constituie forte adesea determinante. Calitatile si deficientele majore ale organismului, isi pun amprenta in mod hotarator asupra personalitatii. Oamenii cu un organism bine structurat, dublat si de o infatisare atragatoare au o siguranta de sine crescuta, comportamentul lor fiind, in mare parte, determinat in mod avantajos de constitutia lor fericita. Insa, o capacitate redusa de rezistenta la greutati fizice sau deficiente senzoriale ori locomotorii influenteaza negativ formarea personalitatii. Sentimentul de inferioritate generat de structura mica sau de disfunctii organice, potentate si prin disprețul tacit sau exprimate de cei din jur, adesea incita la comportamente compensatorii ceea ce poate duce la comportamente deviante.

Temperamentul consta in acele caracteristici formale care se refera la modul cum se desfasoara viata psihica a individului. Un individ poate avea un temperament mai lent altul mai iute, putem vorbi despre oameni la care starile afective sunt durabile sau mai putin durabile. Exista indivizi ce dispun, pe de o parte , de o usurinta sau, pe de alta parte , de o dificultate de a se comuta de la o stare psihica (afectiva) la alta.

Inzestrarea aptitudinala a personalitatii se refera la abilitatea naturala de a dobandi cunostinte ori indemanari de ordin general sau special. Spre exemplu, inteligenta este considerata ca fiind o aptitudine generala pe cand indemanarea sau deprinderea constituie o aptitudine speciala. Impactul factorilor sociali asupra aptitudinilor inascute este usor de demonstrat. Oricat de talentat sau inzestrat nativ pentru muzica ar fi cineva, nu poate atinge niveluri superioare fara studii de specialitate. Pe de alta parte, nici chiar cel mai bun desenator nu va deveni specialist in falsificarea bancnotelor sau a diplomelor, daca aptitudinile sale nu vor fi sustinute de atitudini antisociale puternice. In acest caz intervine relatia dintre aptitudinile si atitudinile personale. Pe acest plan se evidentiaza nu numai complexitatea personalitatii, ci si contradictorialitatea ei. O caracteristica superioara pozitiva (cum ar fi talentul la desen) devine socialmente negativa prin manifestarea ei pe un taram prohibit de societate. Astfel inteligenta ca aptitudine generala nu este asociata cu onestitatea, poate sa evolueze in directia formarii unei personalitati de escroc, santajist sau de delapidator.

Componenta sociala se refera la efectele actiunii unor agenti de natura socio-culturala (mediu social, fenomenul invatarii ca substrat si mecanism al educatiei spontane si institutionalizate) traduse in structuri achizitionate (caracter, atitudini), care, pe masura consolidarii lor, devin forte motrice, chiar motive care modeleaza comportamentul. Componentele biopsihologice se dezvoltă si actioneaza in conditiile existentei si actiunii celor sociale.

Prin caracter se intelege ansamblul trasaturilor esentiale si calitativ specifice care se exprima in activitatea omului in mod relativ stabil si permanent. Activitatea individului, inasa, se muleaza pe modelele socio-culturale de comportare si, pe masura ce se interiorizeaza, sunt traite sub forma de atitudini fata de oameni, fata de munca si activitate in general, precum si in atitudinea fata de sine insusi.

Daca prin atitudine vom intelege maniera de a se comporta intr-o situatie, atunci devine clar ca atitudinea fata de altii si fata de sine constituie acele fundamente ale caracterului. Aceste fundamente determina, in mare masura, fie formarea unei personalitati echilibrate ca sociabil, activ, exigent fata de sine, fie formarea unei personalitati deviante ca banuitor, distant si nepasator fata de altii, cu o mare doza de egoism.

In ceea ce priveste studierea tipurilor de personalitate, inca din cele mai vechi timuri s-a observat ca exista clase de indivizi care au unele caracteristici comune. Acestea pot fi considerate fie pe latura intereselor, a modului de gandire, fie pe cea a temperamentului sau a constitutiei lor fizice. Indivizii din respectiva clasa (in functie de caracteristica aleasa) apartin aceluia tip. Spre exemplu, daca un grup de indivizi se caracterizeaza prin persistenta, rigiditate, subiectivitate, iritabilitate, spunem ca acesti indivizi apartin tipului introvertit. Putem afirma, deci, ca tipul este o notiune supraordonata notiunii de trasatura. Dupa unii autori ca Stagner (1961), H.J.Eysenck (1970), personalitatea este organizata ierarhic pe patru niveluri si anume: nivelul reactiilor specifice (raspunsurile), nivelul reactiilor de deprindere (habitudinale), nivelul reactiilor de trasatura si, in fine, nivelul superior de reactie tipologica.

Cu alte cuvinte, tipul este un stil superior de organizare a personalitatii. Pornind de la ideea ca temperamentul este componenta de baza a personalitatii, inca din antichitate, Hipocrat (sec. V i.e.n.), a ales drept criteriu al tipologiei sale predominanta una din cele patru humori ale organismului uman (sangele, bila neagra, bila galbena, flegma). Astfel a stipulat existenta a patru tipuri temperamentale fundamentale:

- Sangvinic
- Melancolic
- Coleric
- Flegmatic

G.W.Allport afirma ca in limbajul cotidian, coleric inseamna irascibil, sangvinicul este considerat optimist, melancolicul trist, iar flegmaticul apatic. In urma observatiilor comportamentului subiectilor se pot detecta cativa indici care constituie expresia psihologica a temperamentelor.

Temperamentul exprima dinamica generala a persoanei, disponibilul sau energetic care se manifesta si imprima o nota dominanta tuturor trairilor si comportarii sale.

Indicii psihologici ai temperamentului sunt:

- q Impresionabilitatea, respectiv, profunzimea si taria cu care sunt traite fenomenele psihice, indeosebi cele senzoriale si afective. Dupa capacitatea de receptie a stimularilor si profunzimea impresiilor produse, precum si dupa ecoul lor in intreaga fiinta a subiectului, unele persoane sunt adanc impresionabile, iar altele doar superficiale. In primul caz, informatiile primite, ca si impresiile formate au o rezonanta mare in sfera personalitatii, iar trairile afective o fac sa vibreze puternic;
- q Impulsivitatea, care se refera la caracterul brusc al raspunsurilor, la descrieri sacadate in desfasurarea proceselor sau dimpotriva, inregistrand perioade de latentă marita si intensitate redusa;
- q Ritmul reactiilor si al trairilor interioare ne infatiseaza alterarea lor uniforma sau neuniforma intre raspunsuri si pauze sau o instabilitate psihica si neregularitati evidente;
- q Tempoul modificarilor neuropsihice temperamentale se exprima in frecventa fenomenelor intr-o anumita unitate de timp. Sub acest aspect exista persoane cu modificari abundente cu frecventa mare in unitatea de timp avand un tempou psihic ridicat si persoane cu o frecventa de evenimente psihice si trairi reduse manifestand un tempou scazut;
- q Expresivitatea psihica in descifrarea temperamentului apare in intonatia, debitul si fluenta limbajului, in miscarile de mers automatizate, in expresiile emotionale si mimice, in sensul si directia relatiilor persoanei cu cei din jur.

Temperamentul coloreaza intreaga viata psihica a persoanei, redand, atat tabloul comportamental al persoanei sub aspect dinamic, cat si proprietatile fundamentale ale sistemului nervos central. Legatura dintre tipul de activitate nervoasa superioara si temperament este directa si stransa. Prin activitatea nervoasa superioara se intelege intensitatea, echilibrul si modalitatea proceselor centrale de excitatie si inhibitie ceea ce formeaza baza neurofunctionala a temperamentului.

S-a stabilit o corespondenta intre tipul puternic-neequilibrat-excitabil si temperamentul coleric, tipul puternic-echilibrat-inert si temperamentul flegmatic, tipul slab si temperamentul melancolic.

Colericul este nelinistit, impetuos, uneori impulsiv, cu miscari rapide, limbaj cu intonatii oscilante, trairi afective intense, dar inegale. Are reactii explozive, adesea manifesta momente de incordare si o stare de alarma intensa, dar ambele nejustificate. Stapanirea de sine lasa de dorit, conduita privita in ansamblu este inegala (cand foarte activ, cand foarte pasiv).

Sangvinicul este mobil, cu o mare capacitate de adaptare la orice fel de imprejurari, aproape intotdeauna bine dispus, stabileste cu usurinta relatii cu cei din jur. Este vesel, energic, cu posibilitati de pastrare a calmului, are o vorbire clara. Sangvinicul se adapteaza usor la conditiile noi de viata, este receptiv la nou. Poate deveni repede indiferent fata de o activitate migaloasa si neinteresanta, sentimentele apar si se substituie cu repeziciune, nefiind inclinat spre sentimente puternice si stabile, se poate stapani cu usurinta daca este educat in acest sens.

Flegmaticul este linistit, de un calm aproape imperturbabil, lent in miscari, nu are reactii emotionale vii si rapide. Vorbirea este monotona dar egala, necesita mai multe repetitii pentru a invata un material. Isi pastreaza calmul chiar si in situatii dificile, in activitate se concentreaza puternic si nu este distras cu usurinta. Are un somn linistit chiar inainte sau dupa unele solicitari mai intense.

Melancolicul este sensibil, afectiv, timid, inchis, nehotarat. Are un tonus slab al conduitei si o rezistenta scazuta la eforturile intelectuale. Prezinta o capacitate slaba de concentrare, cu inclinatii spre reverie. Se adapteaza greu la situatiile noi, este mai putin prietenos. Nu rezista la starile de incordare si suprasolicitare, dar in conditii de liniste, este capabil de actiuni analitice, migaloase, de mare finete care cer multa rabdare si grija pentru detalii.

Temperamentele nu pot fi apreciate ca fiind bune sau rele, acceptabile sau inacceptabile, izolate de continutul persoanei a carei dinamica o exprima. In viata, tipurile temperamentale pure apar rar. Cel mai frecvent sunt intalnite temperamentele combinate in care domina trasaturile unui anumit tip. In determinarea temperamentului, rolul fundamental il are situatia concreta pe care o traieste persoana. Indiferent de situatia in care se afla persoana la un moment dat, exista mecanisme de compensare invatate in cursul vietii care pot completa sau chiar masca un anumit tip de temperament.

Axandu-se pe criteriile de natura psihologica, C.G. Jung considera ca exista doua tipuri extreme de personalitate: cel extravertit si cel introvertit. Intre acestea se plaseaza tipul intermediar sau ambivert, avand caracteristici din ambele tipuri extreme.

Abordand conceptia lui Jung se observa existenta a doua orientari majore ale personalitatii. Poate fi vorba de un om care se orienteaza cu precadere spre lumea externa, lumea obiectiva (atitudine extravertita), sau orientarea persoanei merge mai degraba spre interior, spre lumea subiectiva (atitudine introvertita). Ambele atitudini se regasesc la fiecare individ, dar in mod obisnuit una din ele este dominanta si constienta, atata timp cat cealalta este subordonata si inconstienta.

Extravertitul tipic este sociabil, ii plac petrecerile, are multi prieteni, mereu simte nevoia sa aiba cu cine vorbi, nu-i place lectura solitara, nici studiul individual. Mereu tanjeste dupa companie vesela, ii place sa riste, ii plac glumele si pacalelile si este mereu gata de riposta. Extravertitul nu-si face griji, este deschis, prietenos si optimist, iar tot timpul este activ, tinzand spre agresivitate si isi pierde cumpatul usor. Sentimentele sale nu sunt sub un control riguros, iar in genere extravertitul nu este intotdeauna o persoana de incredere.

Introvertitul tipic este o persoana linistita, retrasa care pretuieste mai mult cartile decat oamenii. Fata de oameni cu exceptia catorva prieteni intimi, este foarte rezervat, isi face planuri de viitor si nu-i place sa actioneze sub impulsul momentului. Tinde sa ia totul in serios si duce o viata ordonata. Isi controleaza foarte strans sentimentele, prea rar se comporta in mod agresiv si nu-si pierde usor cumpatul. Desi inclinat spre pesimism, introvertitul, in general, este un om de incredere care pune mare pret pe valorile etice.

Pe langa notiunea de tipuri ale personalitatii mai este cunoscuta si cea de trasatura de personalitate. Trasaturile de personalitate sunt considerate ca fiind variabile. Trasaturile sunt ale

personalitatii si nu ale comportamentului. Comportamentul poate fi privit numai ca indicator al trasaturii, caci comportamentul adesea poate fi vizibil, dar trasatura niciodata.

Trasatura este o tendinta de reactie larga si relativ permanenta. Putem vorbi de trasaturi ale cunoasterii (acuitate perceptiva, gandire superficiala), trasaturi ale afectivitatii (usor emotionabil, sentimente profunde), trasaturi temperamentale (lent, iute, alert), trasaturi dinamice care se refera la modul de actiune si de decizie, dar si la motivatii si interes.

Trasaturile de personalitate evolueaza in cursul vietii individului, deoarece el este in permanenta interactiune cu mediul social si cu cel fizic, in continua transformare. In cadrul acestei interactiuni ca si in urma retroactiunii (de la comportament inapoi la trasaturi, ereditate, atitudine), pot apare si trasaturi noi sau se accentueaza cele formate anterior. Oricare ar fi natura trasaturilor, ele au o evolutie intr-un timp lent, iar schimbarile radicale, dramatice, profunde ale personalitatii sunt relativ rare, ele sunt doar exceptii care se produc in conditii cu totul iesite din comun.

4.1. Metode de evaluare a personalitatii.

Metoda de baza a psihologiei, in procesul studierii si evaluarii personalitatii, o reprezinta observatia si interpretarea semnificatiei sale. Scopul studiului psihologic este sa imbunatateasca capacitatea de a evalua personalitatea peste nivelul de exactitate pe care il putem atinge prin bunul simt neajutorat.

Rosenzweig a sugerat ordonarea metodelor in functie de trei rubrici:

- ü Metodele obiective;
- ü Metodele subiective;
- ü Metodele proiective.

Metodele *obiective* includ masuratori fiziologice precum si comportamentul observat in laborator sau in situatii cotidiene, aprecieri facute de catre persoane cunoscute.

Metodele *subiective* se refera la orice forma de introspectie, fie autobiografie, autoevaluare, interviu sau test de personalitate.

Metodele *proiective* sunt de trei tipuri: expresiv motorii (gesturile si scrisul); perceptiv-structurale (testul Rorschach); operativ-dinamice (interpretarea desenelor, asociatiile verbale)

Allport a elaborat o schema simpla, o grupare minima, practica de metode ce reflecta destul de clar evaluarea personalitatii. (**anexa 2**)

1. Diagnosticul constitutional si fiziologic.

Studiile asupra constitutiei corpului, asupra functiilor glandulare si anatomice, reflexului psihogalvanic cutanat, al undelor electrice cerebrale au avut o insemnata contributie in procesul studierii si evaluarii personalitatii. Functiile fiziologice pot fi masurate cu ajutorul tehnicii poligrafului asigurandu-se un adevarat progres in corelarea acestor masuratori cu caracteristicile temperamentale.

In urma cercetarilor efectuate s-a ajuns la concluzia ca personalitatea normala nu este reglata in detaliu de functii glandulare sau fiziologice specifice, dar totusi anumite structuri morale si mai ales

anormalitatile mari se reflecta in formarea personalitatii. Alternarile normale de dispozitie insotesc modificari fiziologice inasa dispozitiile reprezinta “numai riduri usoare la suprafata structurii personalitatii”³[3].

2. *Studii asupra apartenentei socioculturale, statusului si rolului.*

Acesta metoda se refera la cadrul in care se dezvoltata personalitatea, deoarece este intr-o masura determinata de conventiile sociale, de obiceiuri si coduri iar o mare parte din natura omului reflecta aceste norme. De asemenea, cunostintele despre apartenenta la grup este mijlocul cel mai bun de a prevedea conduita viitoare a unei persoane. Insa personalitatea este mai mult decat latura subiectiva a culturii, de aceea un simplu raport asupra apartenentei socioculturale nu este suficient pentru ca nici un individ nu oglindeste exact acest lucru. Trebuie sa se puna accent pe normele de la care persoana respectiva se indeparteaza.

In cadrul acestor studii sunt des folosite datele de recensamant, metodele etnologiei, observatia prin participare, clasificarile transculturale, lingvistica, interviurile, etc.

3. *Documentele personale si studiile de caz.*

Documentul personal a fost definit ca fiind orice marturie scrisa sau orala, elaborata in afara oricarei constrangeri care aduce informatii referitoare la structura si dinamica individului. Printre acestea se numara autobiografiile, jurnalele intime, scrisorile, chestionarele cu intrebari deschise, inregistrările textuale (interviuri, confesiuni, naratiuni), anumite compozitii literare. Toate acestea reprezinta documente personale redactate la persoana intai. Mai exista de asemenea diferite documente scrise la persoana a treia cum ar fi studiile de caz sau biografiile. Un lucru extrem de important ce trebuie stabilit in legatura cu orice document redactat la persoana intai, il reprezinta motivul scrierii lui. Putem trece in revista cateva din aceste motive:

- a) *Pledoaria speciala* se refera la faptul ca un scriitor se poate intrece pe sine in a dovedi ca ceilalti sunt mai pacatosi decat el. Intensitatea acestui motiv difera inasa de la document la document.
- b) *Exhibitionismul* scoate in evidenta egoismul persoanei ce se dezlantauie, autorul cautand sa se evidentieze pe sine atat prin pacatele, cat si prin virtutile sale, intr-o lumina cat mai vie posibila.
- c) *Dorinta de ordine.* Asa cum un individ isi curata camera si isi pune in ordine lucrurile care-i apartin, tot astfel se intampla si in cazul jurnalului pe care-l tine ne fiind linistiti daca anumite experiente din cursul zilei nu au fost notate.
- d) *Interesul literar* este folosit pentru a da autorului si cititorului sentimentul simetriei si perfectiunii, prin forma artistica in care sunt intocmite documentele personale.

3[3] Gordon ,W.,Allport,Structura si dezvoltarea personalitatii, 1991, pag. 399

- e) *Cosolidarea perspectivei personale.* Acest motiv realizeaza acele documente sincere ce reprezinta adevarate incercari de a face un inventar la o rascruce in viata. Exemplificativa in acest sens este lucrarea lui H.G.Wells, *Experiment in Autobiography*.
- f) *Catharsis.* Multe documente sunt scrise pentru a asigura reducerea tensiunii. Autorul care nu poate obtine o reducere a tensiunii printr-o actiune poate sa se exprime printr-un scris navalnic.
- g) *Castigul banesc,* motiv folosit de studenti, someri, refugiati deoarece sunt atrasi de oferta psihologului in schimbul unor documente autobiografice.

In ceea ce priveste redactarea documentelor la persoana a treia cum ar fi un studiu de caz, lucrurile sunt putin diferite. Acest document personal este un cadru cuprinzator in care toate datele relevante si semnificative referitoare la o singura viata sunt adunate si aranjate avand avantajul de a mentine atentia fixata asupra unei singure vieti concrete. Totusi este dificila interpretarea unor documente personale sau studii de caz. Nu poate exista certitudinea ca o biografie constituie exact lucrul despre care se vorbeste cand se fac referiri la personalitatea umana.

4. *Autoevaluarea.*

Aceasta metoda se refera la tot ceea ce-l face pe individ sa realizeze in mod explicit si deliberat, aspecte privitoare la domenii selectate din propria personalitate.

Autoaprecierea constituie metoda cea mai directa de a obtine o autoevaluare cantitativa. Insa aceasta metoda are totusi o sursa de eroare. Majoritatea oamenilor se autoflateaza supraestimand acele calitati pe care le considera dezirabile si subestimand pe cele pe care le considera indezirabile. Autoaprecierea se afla undeva intre starea reala si idealul personal.

5. *Esantionarea conduitei.*

In scopul sprijinirii observatiei sistematice a comportamentului persoanei in situatii cotidiene de viata au fost elaborate cateva tehnici.

Esantionarea de timp reprezinta o metoda prin care se pot face verificari ale comportamentului persoanei la intervale alese de-a lungul unei perioade de timp.

Situatia miniaturala consta in comprimarea situatiilor vietii zilnice la proportii mai mici. Metoda a fost adoptata pentru a fi folosita in selectia personalului militar si de asemenea a membrilor clerului, si in acele domenii unde se doreste o evaluare intensiva.

Experimentul de laborator. Orice experiment care priveste personalitatea urmareste sa fie o situatie de viata in miniatura si controlata. Pentru un psiholog experimentul reprezinta o incercare de a capta comportamentul tipic in conditii strict controlate. In situatiile de laborator pot fi evaluate anumite functii fiziologice ca: dominanta, conducerea, simpatia, reprimarea, frustrarea, toleranta, conformismul.

Interviul este o situatie miniaturala care cauta sa obtina verbal acea cantitate de informatie despre natura personala care este relevanta pentru scopurile celui care ia interviul.

6. *Evaluarea clasificatorie.*

Este realizată pe baza cunoașterii directe a personalității și reprezintă o estimare formală a forței uneia sau mai multor calități ale unei personalități. Evaluările oferă comparații cantitative ale oamenilor în funcție de o variabilă la un moment dat. Sunt considerate un instrument pentru studiul trăsăturilor comune și există două tipuri fundamentale de evaluare: notarea și rangul.

7. *Testele și scalele.*

Testarea personalității s-a dezvoltat prin testarea inteligenței. Un test de personalitate este un experiment standard prescurtat, desemnat să măsoare una sau mai multe trăsături de bază ale personalității unui subiect în comparație cu o populație standard.

Un test complex și diferit de alte teste este California Psychological Inventory (C.P.I.) concentrat pe anumite variabile pozitive. Acesta scală de 480 de itemi propune scoruri pentru 18 trăsături comune: dominantă, ambiție, sociabilitate, prezență socială, autoacceptare, sentiment de bunăstare, responsabilitate, socializare, autocontrol, toleranță, impresie bună, comunalitate, realizare prin conformism, realizare prin independență, eficiență intelectuală, preocupare psihologică, flexibilitate. Acest test ajută investigatorul să interpreteze profilurile individuale complexe.

8. *Tehnici proiective.*

Se bazează pe principiul utilizării unor stimuli vagi sau ambigui pentru a invita subiectul să dezvăluie nivelurile profunde ale personalității. Tehnicile proiective sunt clasificate în trei categorii: perceptive, aperceptive, productive.

Totuși s-a demonstrat că este imposibil să se poată evalua dezvăuirile metodelor proiective dacă nu se face și o evaluare bazată pe metode directe care să dea o relație conștientă a subiectului.

9. *Analiza în profunzime.*

Dacă tehnicile proiective s-au dovedit a fi în cea mai mare parte slujitoare disimulate ale psihologiei profunzimilor care pune accentul pe procesele inconștiente, psihiatria și psihanaliza dispun de metode desemnate să atace acest strat mai direct. Prin interviurile psihiatrice se ajunge la diagnostic punându-se întrebări asupra dovezilor ascunse și a secvențelor obscure de comportament. Chiar dacă aceste metode sunt desemnate în primul rând pentru a fi utilizate în cazurile anormale, ele trebuie incluse în orice trecere în revista a tehnicilor de evaluare.

10. *Comportamentul expresiv*

În comparație cu performanța proiectivă care este declansată de cercetător, comportamentul expresiv este emis de către subiect prin manieră spontană de a merge, vorbi, gesticula, de a scrie sau de a strange mâna. Când răspunde la un test, subiectul înfruntă totdeauna o problemă determinată. Această manieră de înfruntare constituie o mișcare expresivă.

Deoarece formele comportamentului expresiv s-au dovedit a fi mult mai ample și mai complexe, a fost necesar ca abordarea acestora să fie realizată într-un subcapitol separat.

11. *Procedee sinoptice.*

Termenul sinoptic semnifica tendinta de a avea o vedere generala asupra unui lucru in ansamblul sau sau asupra principalelor sale parti. Cuprinde un grup final de metode care se ocupa cu combinarea sau relationarea informatiei pentru a intari evaluarea unei personalitati existand in acest sens patru procedee: psihograful, identificarea, asocierea si predictia.

- ü Psihograful este definit ca o metoda de reprezentare grafica a anumitor scoruri pentru un singur individ. Limita psihografului sau a profilului este aceea ca nu reuseste sa spuna ceva despre interactiunea calitatilor. Comportamentul personal este o convergenta de trasaturi si nu doar o insumare a ceea ce apare intr-un profil. Totusi metoda psihografului este un procedeu sinoptic util in anumite limite.
- ü Identificarea poate fi de folos in cercetarea psihologica in sensul validarii unei evaluari. Astfel, unei persoane care cunoaste subiectii personal, ii pot fi date mai multe scoruri, desene, protocoale Rorschach, apoi este pus sa recunoasca autorii lor.
- ü Asocierea poate fi considerata cea mai buna metoda pentru a demonstra ca aceeasi structurare esentiala este dezvaluita in doua sau mai multe metode de evaluare.
- ü Predictia. In mod constant prevedem comportamentul partenerilor nostri. Toate deciziile privitoare la fiintele umane pot implica predictii ale personalitatii.

Acesta clasificare reprezinta o metoda practica prin care pot fi ordonate tehnicile de analiza si evaluare a personalitatii. Este important de mentionat faptul ca nu exista o singura si unica metoda pentru diagnosticarea personalitatii. Este absurd sa se pretinda ca o metoda este mai adecvata decat alta. Majoritatea tehnicilor sunt extensiuni ale traditiei psihologiei diferentiale si duc mai curand la configurarea trasaturilor unui singur individ.

Analiza personalitatii ar trebui sa se desfasoare la niveluri semnificative iar elementele cercetate trebuie sa reprezinte parti reale ale personalitatii. Acest lucru este important deoarece personalitatea nu exista decat la un grad inalt de complexitate.

Sistemul personalitatii este un produs complex al dotarii biologice, al modelarii culturale, stilului cognitiv. Majoritatea studiilor despre personalitate sunt comparative utilizand instrumentele psihologiei diferentiale.

Persoana umana este studiata in modul cel mai complet cand este considerata ca individ. Individul care se straduieste sa atinga integralitatea si desavarsirea a existat in toate formele vietii sociale. Nu exista societate care sa dureze in timp fara respectul omului fata de om. Individul de azi lupta chiar sub oprimare, sperand mereu si facand planuri pentru o democratie cat de cat perfecta, in care demnitatea si dezvoltarea fiecarei personalitati sa fie pretuite mai presus de orice..